

**N. MAMADINOVA
M. AHMEDOVA**

ATROFIMIZDAGI OLAM

Umumiy o'rtta ta'lim maktablarining
1-sinfi uchun darslik

*O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi
tomonidan nashrga tavsiya etilgan*

Toshkent
«O'zbekiston»
2016

Mas'ul muharrir:

Nigmatov Asqar — Geografiya fanlari doktori, professor.

Taqrizchilar:

Alimqulov N. — Nizomiy nomidagi TDPU Geografiya va uni o'qitish metodikasi kafedrasida mudiri, geografiya fanlari nomzodi, dotsent.

Sharipov Sh. M. — Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zMU Geografiya kafedrasida dotsenti, geografiya fanlari nomzodi.

Azizova N. Q. — Toshkent shahar Yakkasaroy tumanidagi 144-sonli umumiy o'rta ta'lim maktabi boshlang'ich sinf o'qituvchisi.

Xo'jayeva M. I. — Toshkent shahar Mirzo Ulug'bek tumanidagi 142-sonli umumiy o'rta ta'lim maktabi boshlang'ich sinf o'qituvchisi.

Darslikdagi matnlar o'qituvchi yoki ota-onalar tomonidan o'quvchilarga o'qib berish uchun mo'ljallangan. O'quvchilar o'qishni o'rganganlaridan so'ng mustaqil ravishda mavzularni takrorlashda foydalanishlari mumkin.

Shartli belgilar:

Faollashtiruvchi savol va topshiriqlar (o'qituvchi tomonidan o'qib, tushuntiriladi)

Topishmoq (*topishmoq matni o'qituvchi tomonidan o'qib beriladi*)

O'qituvchi tomonidan o'qib beriladigan va tushuntiriladigan matn

O'quvchi tomonidan o'qiladigan matn

Ota-ona yoki boshqa kattalar bilan birlikda uyda bajariladigan topshiriq

Dars tugadi

«Davlat budget mablag'lari hisobidan chop etildi»

© N. Mamadinova, M. Ahmedova, 2016
© «Huquq va Jamiyat», 2016
© «O'zbekiston» NMIU, 2016

MUNDARIJA

1. BIZNING MAKTAB	6
2. BIZNING SINFI	8
3. BIZNING MAHALLA	10
4. KO‘CHADA YURISH QOIDALARI	12
5. O‘QUVCHINING KUN TARTIBI	14
6. SHAXSIY GIGIYENA	15
7. QUYOSH. OB-HAVO	16
8. YIL FASLLARI	18
9. KUZ. O‘SIMLIKLARNING KUZGI HAYOTI	20
10. KISHILARNING KUZDAGI MEHNATI	21
11. O‘SIMLIKLAR DUNYOSI	22
12. O‘SIMLIK QISMLARI VA ULARNING O‘SISHI	24
13. GULLAR	26
14. BIZNING BOG‘	27
15. UY HAYVONLARI VA PARRANDALARI	28
16. YOVVOYI HAYVONLAR	30
17. QUSHLAR	32
18. HASHAROTLAR	34
19. QISH. YANGI YIL BAYRAMI	36
20. BIZ FOYDALANADIGAN NARSALAR	38
21. BIZNING UY. OSHXONA	40
22. GAZ VA ELEKTR JIHOZLARI	42
23. KOMPYUTER	44
24. BIZNING O‘LKAMIZ — O‘ZBEKISTON	46
25. SUV	48
26. BAHOR. KISHILARNING BAHORDAGI MEHNATI	50
27. NAVRO‘Z	52
28. MENING SHAHRIM (QISHLOG‘IM)	54
29. TABIAT VA BIZ	56
30. YASHIL DORIXONA	58
31. YOZ	60
32. KISHILARNING YOZDAGI MEHNATI	62

BIZNING MAKTAB

1. Rasmda kimlar tasvirlangan?
2. Ular qayerda va nima bilan mashg'ul?

1. Rasmlarda qaysi darslar tasvirlangan?
2. Ular qayerda o'tkaziladi?

Rasmdagilar qaysi darslarga oid?

Rasmlardagi odamlar qayerda va nima bilan mashg'ul?

4–5-betlardagi rasmdan maktabni ko'rsating va u haqida fikr yuriting.

1. Quyidagi rasmlarda nimalar tasvirlangan?
2. Ulardan qayerda va nima maqsadda foydalaniladi?

BIZNING SINIF

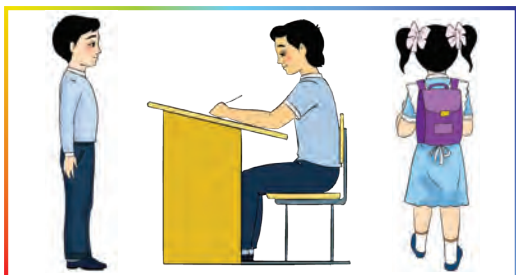
Rasmdagi sinf xonasi va dars jarayonini tavsiflang.

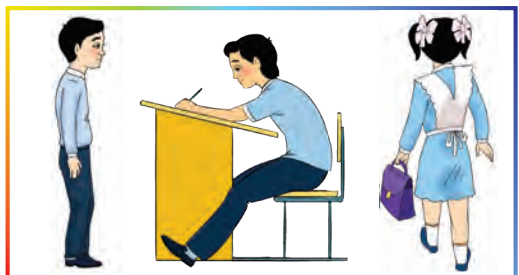
Qaysi o'quvchilar qanday nojo'ya harakat qilyaptilar?

Rasmdagi bolalar nima qilmoqda?
Sinf xonasini shamollatish zarurligi
sababini tushuntiring.

Bular to'g'ri

Bular noto'g'ri

Quyidagi holatlarga munosabatingizni
bildiring.

1

2

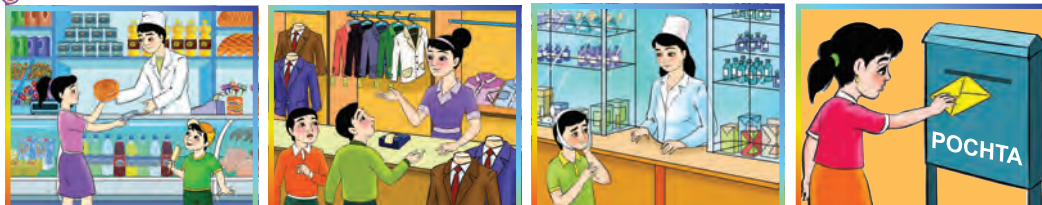

BIZNING MAHALLA

Sizning mahallangizda bu joylardan qaysilari mavjud? U joylarda nimalar bilan shug'ullaniladi?

Bu joylar nima uchun kerak?

1. Rasmdagi kishilar nima bilan mashg'ul?
2. Siz o'z manzilingizni bilasizmi?

Rasmlarda mahallaning qaysi joylari tasvirlangan?

1

2

3

KO'CHADA YURISH QOIDALARI

Akmal bilan Sohiba nega to'xtab turibdi?

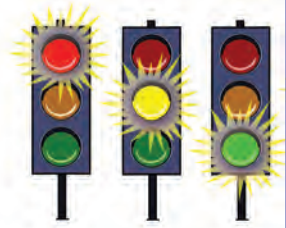
Akmal bilan Sohiba nega yo'lni kesib o'ta boshladilar?

4–5-betlardagi rasmdan: ko'chalarni, chorrhalarni, piyodalar yo'laklarini, piyodalar o'tish joylarini, svetoforlarni ko'rsating. Transport vositalarining nomlarini ayting.

E'tiborsiz bo'lsa kim,
Ko'zlarimga deydi boq.
Yo'l ko'rsatar hammaga,
Doimo uchta o'rtoq.

Sветофор chiroqlari «nima deydi»?

Ko'chani piyodalar uchun maxsus
ajratilgan joydan o'tish mumkin.

Yo'ldan bu tariqa
o'tish mumkin.

Bu tariqa o'tish
mumkin emas.

Rasmlardagi holatlarga o'z
munosabatingizni bildiring.

O'QUVCHINING KUN TARTIBI

Rasmlarda o'quvchi kun tartibining ertalabki qismi berilgan. Uning qolgan qismini davom ettiring.

Kun tartibini ifodalovchi rasmlarni to'g'ri ketma-ketlikda joylashtiring.

SHAXSIY GIGIYENA

Akmal ushbu mashg'ulotlar bilan kunning qaysi qismida shug'ullanadi?

Qizlar xatti-harakatlarini izohlang.

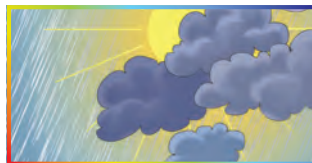
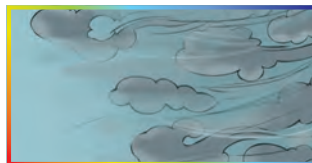
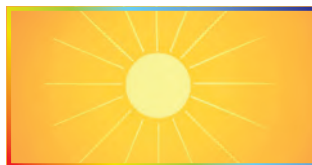
Har uyga bor keragim,
Urib tursa yuragim.

Rasmlarga munosabatingizni bildiring.

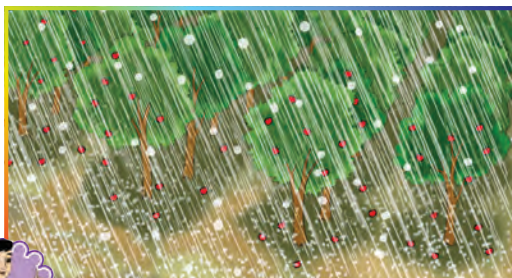
QUYOSH. OB-HAVO

Rasmlar asosida quyoshning ob-havoga ta'siri haqida fikr bildiring.

Sharqdan chiqar tong chog'i,
G'arbda uning yotog'i.

Do'l va jalaning xavfi nimada deb o'ylaysiz?

Rasmlardagi ona va bolaning turlicha
kiyinganligining sababi nimada? O'ng
tomondagi rasmlarda kunning qaysi
qismlari tasvirlangan?

Soyalarga qarab quyosh qaysi
tomonda ekanligini ayting.

- ① ② ③ ④

Ota-onangizdan rasmlardagi tabiat
hodisalari haqida ma'lumot oling.

YIL FASLLARI

1. Har bir faslni alohida tavsiflang.
2. Siz qaysi faslda ko'proq qanday mashg'ulotlar bilan shug'ullanasiz?

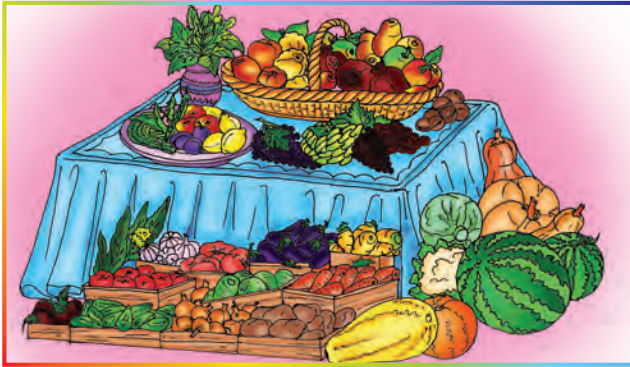
G'ir-g'ir esar, o'zi yo'q,
Bir sir kezar, izi yo'q.

KUZ. O'SIMLIKLARNING KUZGI HAYOTI

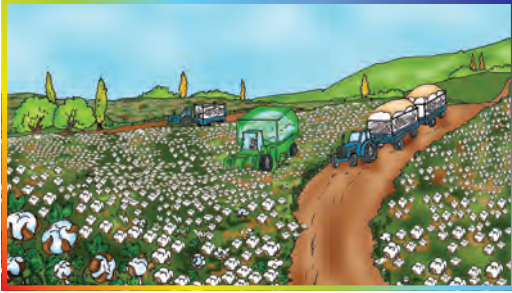
Kuzda mevalar pishib yetiladi. So'ng ularning barglari sarg'ayib to'kiladi. Dalalarda paxta, sabzavot va poliz ekinlari pishadi. Dalalarda kuzgi don ekinlari ekiladi.

Xurmo daraxtining qaysi rasmi kuzga oid?

KISHILARNING KUZDAGI MEHNATI

Kuzda ochilgan paxta terib olinadi. Bog'lardagi mevalar g'arq pishadi. Dalalardagi hosil yig'ib olinadi. Ekin maydonlari haydaladi. Bozor rastalari noz-ne'matlar bilan to'ladi.

O'SIMLIKLAR DUNYOSI

O'simliklar dunyosi daraxt, buta va o't-o'lanlardan iboratdir.

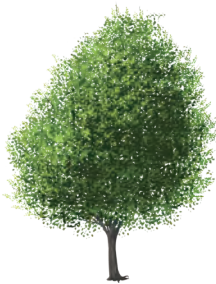
Kishilar bog'larda, dalalarda yoki tomorqalarida o'stiradigan o'simliklar madaniy o'simliklar deyiladi.

O'rmon, dala-dasht, cho'l, qir va adirlarda kishilar ishtirokisiz o'sadigan o'simliklar yovvoyi o'simliklar deb ataladi.

Daraxtlar

terak

qayrag'och

eman

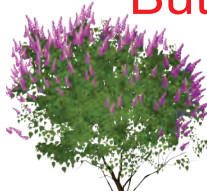

kashtan

Butalar

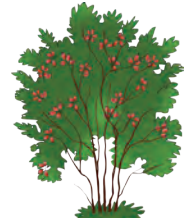
qizil qorag'at

nastarin

saksovul

na'matak

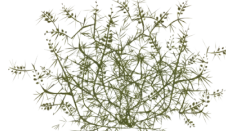
O't-o'lanlar

rayhon

ajriq

yantoq

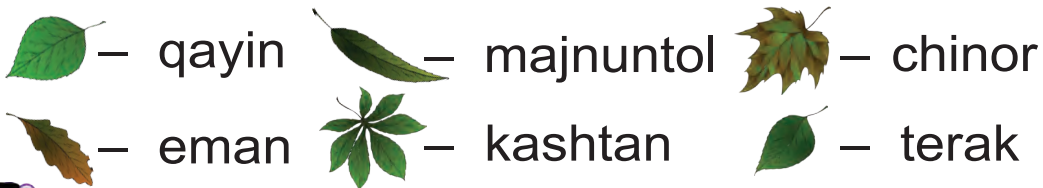

qamish

Rasmdagilardan daraxt, buta va o't-o'lanlarni ajratib ko'rsating.

Daraxtlarning barglarini eslab qoling:

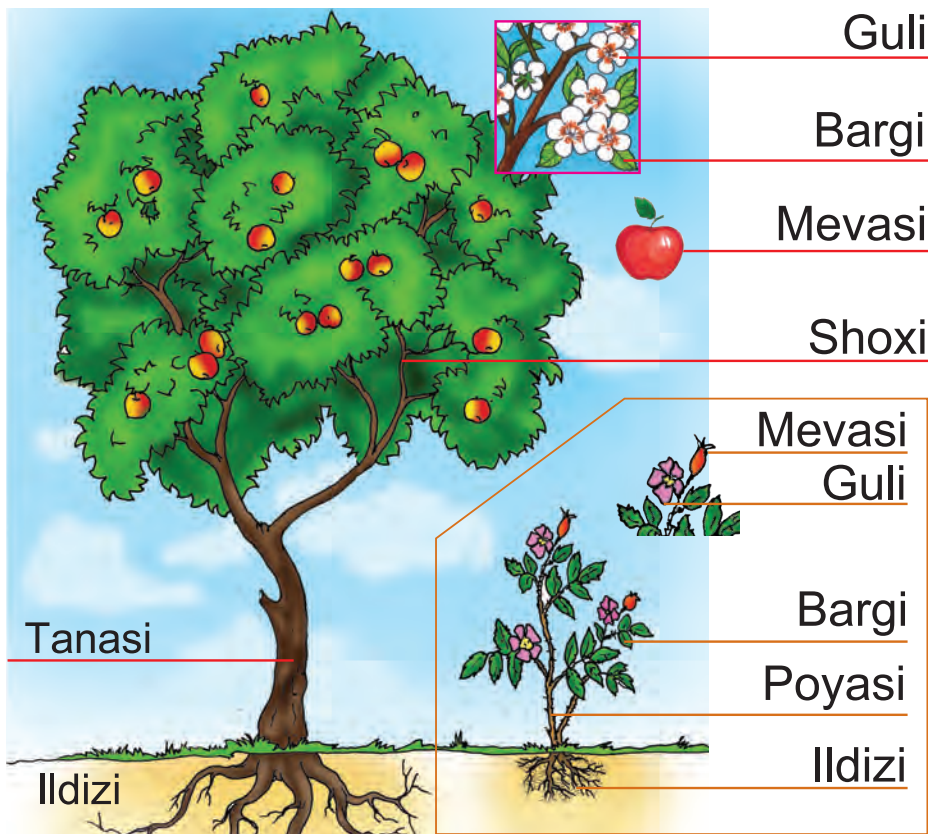
1. Daraxt, buta, o't-o'lanlarni ajrating.
2. Ularning qaysilari madaniy o'simliklar deyiladi?

O'SIMLIK QISMLARI VA ULARNING O'SISHI

Aksariyat o'simliklarning ildizi, shoxi, poyasi, bargi, guli va mevasi bo'ladi.

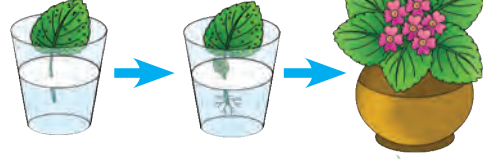
Rasmlardagi shoxi, bargi, ko'rsating.

o'simliklarning ildizi, guli va mevasini

Rasmlarni izohlang.

Qizil, sariq qoziqlarim,
Bizga ular oziqlarim.

O'simliklar ildizlarining xilma-xilligi.

1. Sabzavotlarning nomlarini ayting.
2. Siz yana qanday ildizmevali sabzavotlarni bilasiz?

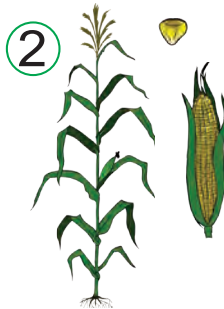

Rasmlarda nimalar tasvirlangan?

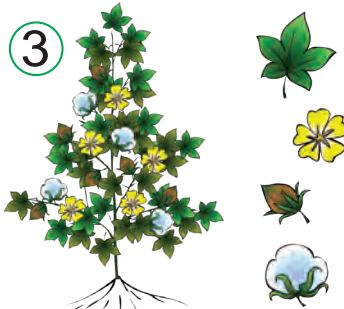
1

2

3

GULLAR

Gullar xonada, bog'da, tomorqada, hovlida o'stiriladi. O'lkamizda rayhon, atirgul, chinnigul, gulsapsar, lola, boychechak, moychechak gullari keng tarqalgan.

Gullarning nomlarini ayting. Ular qayerda o'sadi?

Xona gullari parvarishiga katta e'tibor berish kerak.

1. Rasmlardagi gullarning nomlarini ayting.

2. Ularning qaysilari madaniy?

BIZNING BOG‘

Bog‘imizda har xil mevali daraxtlar bor. Oilamiz a‘zolari bahordan kech kuzgacha daraxtlarni avaylab parvarish qiladilar. Shuning uchun ham bog‘imizdagi daraxtlar serhosil. Biz bog‘dagi ishlarda kattalarga yordamlashamiz. Shirin olma, nok va behilarni yeganimizda mehnatimiz zoye ketmaganini his qilamiz.

Mevalarning nomlarini ayting.

Bizning o‘lkamizda yetishtiriladigan va yetishtirilmaydigan mevalarning nomlarini yozing.

UY HAYVONLARI VA PARRANDALARI

Uy hayvonlari va parrandalari kishilarning hovlilarida va fermalarida yashaydi. Kishilar ularni boqadi. Uy hayvonlari kishilar uchun zarur bo'lgan mahsulotlarni beradi.

Sigirdan teri, go'sht va sut olinadi.

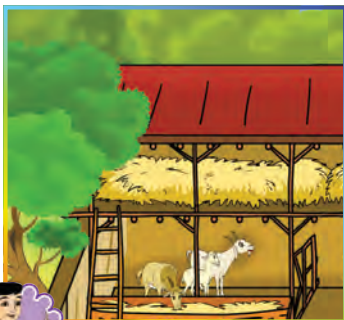
Qo'ydan teri, go'sht, yog' va jun olinadi.

Tovuqdan esa go'sht, tuxum va par olinadi.

Uy hayvonlari va parrandalarining nomlarini ayting. Ularni kishilar nima maqsadda boqadilar?

1. Uy hayvonlarini ko'rsating.
2. Hovlidagi kishilar nima bilan mashg'ul?

Yerda yuradi asta,
Suvda suzishga usta.
Qo'shiqlari g'oq, g'oq, g'oq,
Oyog'ida jun paypoq.

Uy hayvonlari va parrandalarini
ajratib ko'rsating.

YOVVOYI HAYVONLAR

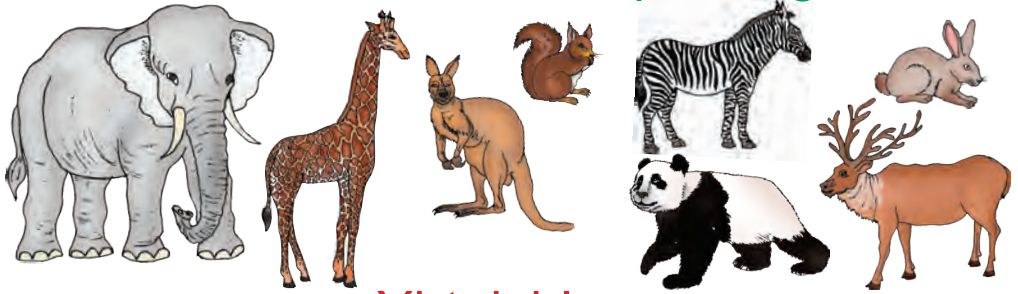

Yovvoyi hayvonlar o'rmon, tog', cho'l, dasht, daryo va dengizlarda yashaydilar. Ularning ba'zilar o't-o'lanlar, don-dunlar va mevalar bilan oziqlanadi. Ya'ni ularning oziqasi o'simliklardir. Ayrimlari esa boshqa hayvonlarni ovlab kun kechiradi, ya'ni ular yirtqichlardir.

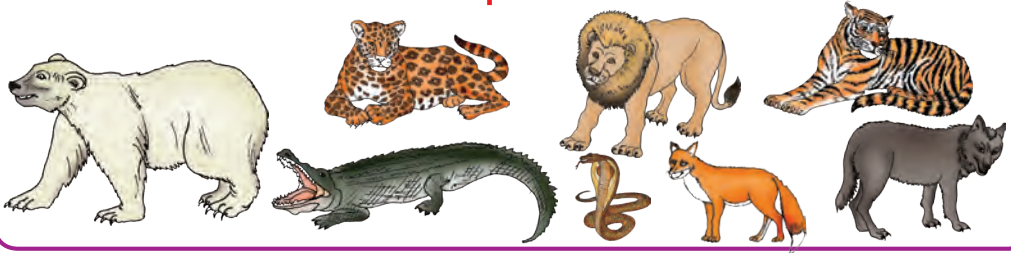

Hayvonlarning nomlarini ayting.

O'simliklar bilan oziqlanadiganlar

Yirtqichlar

Hayvonot dunyosida ham o'simlik, ham jonivorlar bilan oziqlanadiganlari mavjud.

1. Rasmlardagi ertaklarning nomlarini bilasizmi?
2. Bu ertaklarda qanday hayvonlar qatnashgan?

Yovvoyi hayvonlarni toping.

Hayvonlarning nomlarini ayting. Ular haqida nimalarni bilasiz?

1

2

3

QUSHLAR

Qanotlari va patlari bor jonivorlar qushlar deb ataladi. Qushlarning aksariyati don, o'simlik va mevalar bilan oziqlanadi. Ular hasharotlarni, qurt-qumursqalarni ham yeydilar. Lekin burgut, lochin kabi yirik qushlar mayda hayvonlar va qushlarni ovlab oziqlanadilar. Suvda baliq ovlaydigan qushlar ham bor.

Oddiy so'zga aylanar tili,
Qafasni xush ko'rmas dili.

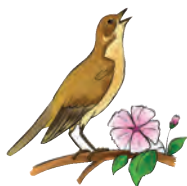
Qushlarning nomlarini ayting.

Qaldirg'ochlar ko'pincha uylarning peshtoqlariga uya qurib yashaydilar. Lekin ular uy parrandalari emas.

Bedana uyda boqiladi. Lekin u yovvoyi holda ham uchraydi. Bulbul eng yoqimli sayraydigan qushdir. Tuyaqush ucha olmaydi. U juda tez yuguradi.

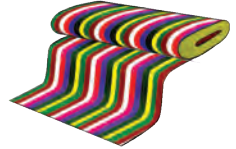
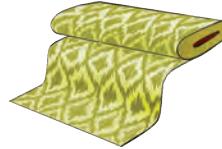
1. Rasmlardagi ertaklarning nomlarini ayting.
2. 3-rasmdagi uchar ajdarhoni va 4-rasmdagi uchar otni qush deb atasa bo'ladimi?

HASHAROTLAR

Hasharotlar mayda jonivorlardir. Ularning ko'pchiligini siz uyingizda, ko'chada, bog'larda va ariq bo'ylarida uchratgansiz.

Rasmlardagi libos va matolar pilladan olinadi.

Ipak qurti tut daraxti barglarini yeydi. Kishilar bu qurtlarni boqib pilla oladilar.

Kishilar asalarilardan asal oladi. Demak, ayrim hasharotlar kishilarga foyda keltirar ekan.

Chigirtka, may qo'ng'izi kabi hasharotlar zararli hisoblanadi. Lekin ularning ham tabiatda o'z o'рни bor.

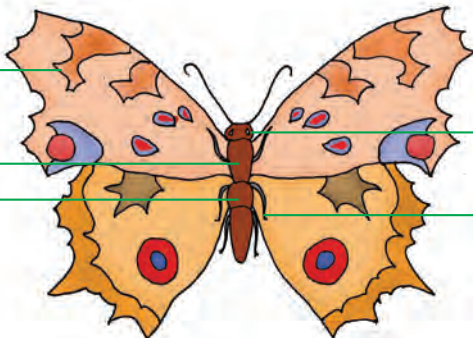
Hasharotlar kichkina bo'lsa-da, ularning tanasi murakkab tuzilgan.

Kapalak tanasining tuzilishi

Qanotlari

Ko'kragi

Tanasi

Boshi

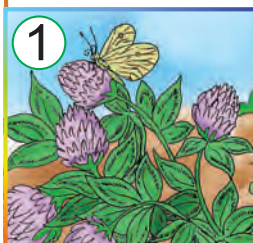
Oyoqlari

Qanot qoqib guldan gulga qo'nadi, Shu onda-chi guldan gullar unadi.

Hasharotlar nomlarini ayting.

QISH. YANGI YIL BAYRAMI

Qishda havo juda sovib ketadi.
Hammayoq oppoq qorga burkanadi.
Ko'lmaklar usti muzlaydi.

Rasm asosida qish haqida hikoya qiling.

Rasmlar asosida qishda ko'chada yurishning xavfi haqida mulohaza yuriting.

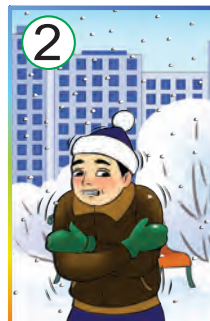
1. Rasmlarga qarab Yangi yil bayrami haqida hikoya qilib bering.
2. Sizning oilangizda Yangi yil bayrami qay tariqa nishonlanadi?

Yashil ko'ylakni kiygan,
Yecholmaydi sira ham.
To'rt faslda doimo,
Bir xil ko'ylakda turar.

Ushbu holatlarning salbiy tomonini toping.

BIZ FOYDALANADIGAN NARSALAR

Rasmdagi kiyimlardan qish, yoz, kuz va bahorgilarini ajratib ko'rsating.

Bu kishilar kiyimlarining ularning mashg'ulotlari bilan qanday aloqasi bor?

Rasmlardagi anjomlardan kim, qayerda va qanday maqsadlarda foydalanishini ayting.

Tayyor ovqatlar

Sut mahsulotlari

Shirinliklar

Sabzavotlar

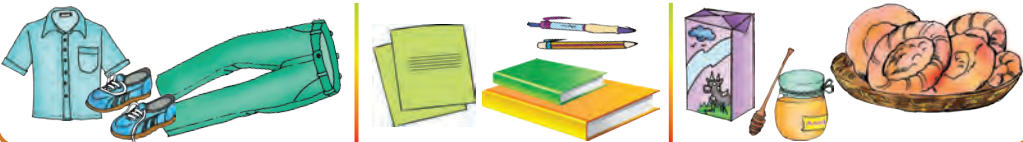
Mevalar

Quyidagilardan qaysilari sabzavot,
qaysilari meva?

Rasmlardagi siz foydalanadigan
narsalarning ayrimlari boshqalaridan
muhimroq deb aytsa bo'ladimi?
Nima sababdan?

BIZNING UY. OSHXONA

Uyingizdagi xonalarning nomlarini bilasizmi? Xonalardagi jihozlardan bilganlaringizning nomlarini ayting.

Rasmlardagi narsalardan qaysilari oshxonada, bolalar xonasida, hovlida turishi kerak?

Akmalning oila a'zolari nima bilan mashg'ul? Ular qanday narsalardan foydalanmoqda?

Atrofimizdagi narsalarni har xil kasb egalari yetkazib beradilar. Ularning mehnatini qadrlash lozim. Atrofimizdagi buyum va jihozlardan ehtiyotkorlik bilan foydalanish bizning burchimizdir.

1. Rasmlardagi kishilar bizga qanday xizmat ko'rsatadi?
2. Ularning mehnatini nima uchun qadrlash kerak?

GAZ VA ELEKTR JIHOZLARI

Elektr toki uyimizga yorug'lik va issiqlik beradi. Kir yuvganda, dazmol qilganda, uy tozalaganda elektr tokidan foydalanamiz.

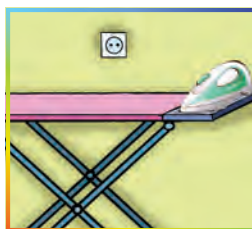
1. Elektr jihozlarining nomlarini ayting.
2. Ular nima uchun kerak?

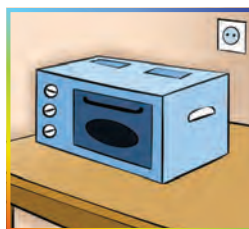
Elektr dazmol, pech, televizorlarni yoqilgan holatda qoldirmaslik kerak. Chunki elektr tarmoqlaridagi nosozlik sabab o't chiqib ketishi va yong'in yuz berishi mumkin.

Bular noto'g'ri

Bular to'g'ri

Rasmlardagi holatlarga o'zingizning tanqidiy munosabatingizni bildiring.

Gaz jihozlaridan faqat katta kishilar foydalanishlari lozim!

Bular noto'g'ri

Bular to'g'ri

Gaz hidini sezsangiz 104 ga, yong'in boshlansa 101 ga qo'ng'iroq qiling!

1

Qaysi holatlarda gaz va elektr asboblardan foydalanishda xatolarga yo'l qo'yilmoqda?

KOMPYUTER

Bugungi hayotimizni kompyutersiz tasavvur qilish juda qiyin. Kompyuter orqali o'qish va yozish mumkin. U ish yuritishda beminnat yordamchidir. Kompyuter hisob-kitob ishlarini tez va aniq bajaradi. Uning yordamida o'yinlar o'ynash mumkin.

Kompyuter quyidagi joylarda keng qo'llaniladi:

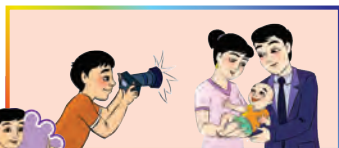
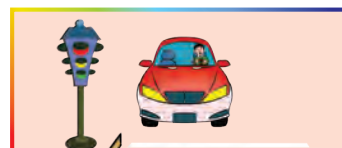
Ta'lim
dargohlarida

Ishxonalarda

Savdo
shaxobchalarida

Kompyuter yordamida boshqariladigan narsalarning nomlarini ayting.

Kompyuter o'yinlarini haddan tashqari ko'p o'ynasangiz:

1. Ko'zingizga zarar;
2. Vaqtingiz zoye ketadi;
3. Darslaringiz qolib ketadi;
4. Ota-onangizni xafa qilasiz.

Ichida g'ij-g'ij bilim,
Unda hayot yashirin.

Hozirgi kunda odamga o'xshagan kompyuterlashtirilgan robotlar ham yaratilmoqda. Ular xuddi odamga o'xshab harakatlanadi, so'zlashadi va buyruqlarni bajaradi.

1. Rasmlardagi jihozlarning nomlarini toping.
2. Ular qanday vazifalarni bajarishini bilib oling.

①

②

③

④

BIZNING O'LKAMIZ — O'ZBEKISTON

O'zbekiston go'zal, boy va fayzli diyor. Biz Vatanimiz bilan haqli ravishda faxrlanamiz. Ushbu o'lkada yashash biz uchun baxtdir.

O'zbekistonimiz mustaqil davlatdir. Mustaqillik yillarida Vatanimiz chiroy ochdi, yuksaldi, rivojlandi.

Mustaqillik yillarida: **Ulkan binolar qurildi.**

Zamonaviy korxonalar barpo etildi.

Ta'lim dargohlari qurildi va jihozlandi.

Rasmlar yordamida O'zbekiston tabiati haqida so'zlab bering.

Toshkent — Vatanimiz poytaxtidir. Ushbu darslikning 4–5-betlaridagi rasmlardan foydalanib, poytaxtimiz Toshkent shahri haqida hikoya qiling.

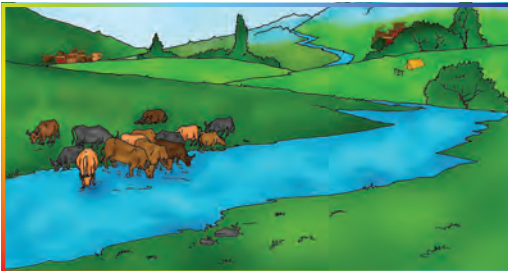
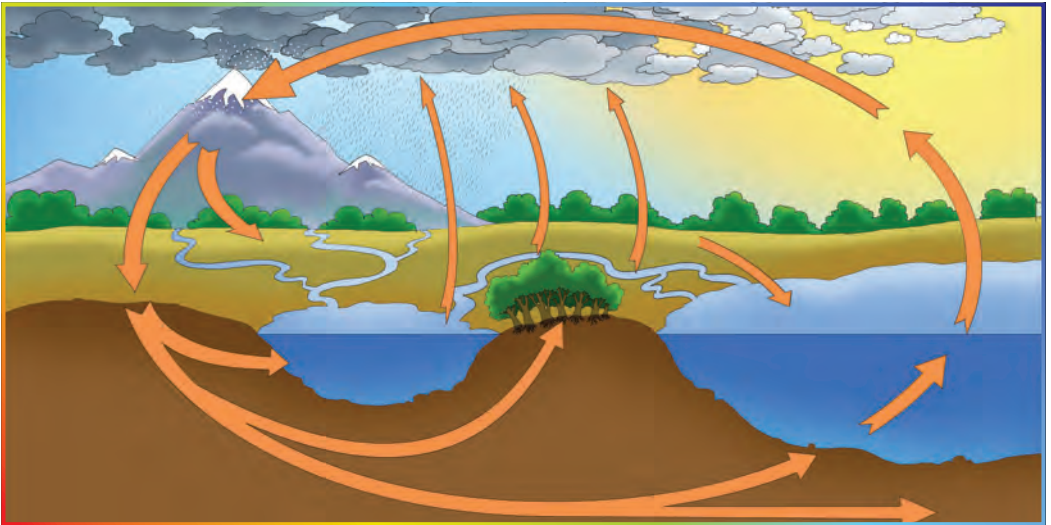
Rasmlardagi joylarning nomlarini bilib oling. Bu joylarda bolalar nimalar bilan shug'ullanadilar?

SUV

Quyosh nuri ta'siri ostida dengiz, daryo va ko'llar yuzasidan suv bug'lanib bulutlarga aylanadi. Bulutlardan yomg'ir va qor yog'adi. Daryolar suvni tog'lardagi muzliklardan oladi. Kanallar va ariqlar suvni daryolardan oladi. Ekinzorlarni sug'orish uchun suv ariq va kanallardan olinadi. Buloq va quduqlar ham suv manbalari hisoblanadi.

Xonadonda foydalanish uchun suv tozalangan holda yetkazib beriladi.

Suvdan foydalanganda nimalarga e'tibor berish kerak?

Qaynatilmagan suvni ichmang!

U sog'lig'ingiz uchun zararli.

1. Rasmlardagi holatlarga qarab suv havzalaridagi xavfsizlik haqida nima deya olasiz?

2. Tejamkorlik haqida-chi?

BAHOR. KISHILARNING BAHORDAGI MEHNATI

Bahorda tabiat uyg'onadi. Quyosh nuridan qorlar erib ketadi. Daryo va anhorlar suvga to'лади. O't-o'lanlar unib chiqadi. Gullar ochiladi. Boychechak, lola, lolaqizg'aldoqlar ko'zni quvontiradi. Daraxtlar kurtak ochadi va barg yozadi. Uzoq o'lkalardan qushlar uchib kela boshlaydi.

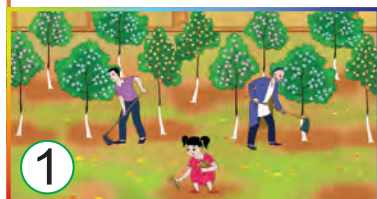
Rasmlarga qarab bahor darakchilari haqida kichik hikoya tuzing.

Bahorda asalarichilar o'z asalarilarini gullagan bog'lar va dalalarga olib chiqadilar. Daraxt va gul ko'chatlari ekila boshlaydi. Dalalarda bahorgi ishlar avj oladi.

Rasmlarga qarab bahor va bahorgi ishlar haqida hikoya tayyorlang.

NAVRO'Z

1. Navro'z qanday bayram?
2. Bunday manzara sizga tanishmi?
3. Sizing oilangizda, mahallangizda va maktabingizda Navro'z bayrami qanday nishonlanadi?

«Navro'z kayfiyati» degan iboraning mazmunini rasmlarga qarab izohlang.

Taomiman Navro'zning,
Umidiman rizq-ro'zning.
Doshqozonda pishaman,
Goh ko'pirib toshaman.
Ijobat bo'lar tilak,
Pishirsa kim ...

Navro'z bayrami haqida hikoya tayyorlang.

MENING SHAHRIM (QISHLOG'IM)

Akmal hikoya qiladi: «Men katta va chiroyli shaharda yashayman. Uning ko'chalari keng, binolari ko'rkam, mahallalari oboddir. Biz shahardan oqib o'tadigan anhorda cho'milamiz. Mening shahrimda bolalar va kattalar uchun barcha sharoitlar muhayyo qilingan».

Bahodir esa o‘z qishlog‘i bilan faxrlana-
di. U: «Mening qishlog‘im shaharlardan
qolishmaydi», – deydi.

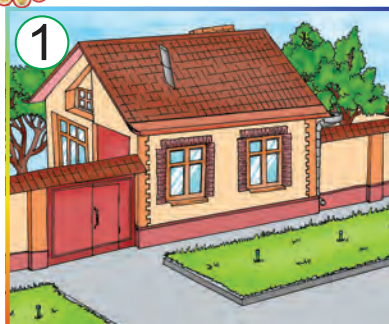

4–5-betlardagi rasmdan shahar va
qishloq uylarini ajratib ko‘rsating.

Rasmning qishloq qismini tavsiflang.
Rasmning shahar qismini tavsiflang.

Rasmlar asosida hikoya tayyorlang.

TABIAT VA BIZ

«Tabiat bilan oshno» degan ta'rif quyidagi rasmlardagi bolalarga va kattalarga mos keladi:

O'lkamiz tabiat in'omlariga juda boy. Bepoyon qir-adirlar, go'zal bog'rog'lar, maftunkor tog'lar, tiniq suvlar kishilarni doimo o'ziga chorlaydi. Kishilar bu xushmanzara joylarga sayohatga chiqadilar va rohatlanib dam oladilar. Vatanimiz tabiatini asrash va saqlab qolish bizning burchimiz hisoblanadi.

Egri-bugri tuyalar,
Bir-biriga suyalar.
Qotib turar yil sayin,
Bag'rida xazina, sir.

4–5-betlardagi rasmdan foydalanib tabiat manzarasini tavsiflang.

Tabiat qo'yniga sayohat davrida nimalarga e'tibor berish zarur?

Bu to'g'ri

Bu noto'g'ri

Rasmga qarab daraxtni qanday parvarishlash kerakligi va uning meva berguniga qadar kuzatiladigan jarayonni so'zlab bering.

«Tabiatga oshno» bo'lgan bola qanday sifatlarga ega bo'lishi kerak deb o'ylaysiz? Bu haqida yozing.

YASHIL DORIXONA

Yurtimiz dorivor o'simliklarga boy. Ularning ayrimlari tog'larda, o'rmonlarda, dasht va cho'llarda yovvoyi holda o'sadi. Ba'zi turdagi dorivor o'simliklar esa dala va bog'larda odamlar tomonidan yetishtiriladi.

Ko'proq yovvoyi holda uchraydigan yalpiz, qichitqio't, moychechak, gulhayri kabi o'simliklar ko'plab dardlarga davodir.

Rasmlardagi dorivor o'simliklarning nomlarini ayting.

Anor juda mashhur dorivor o'simlikdir. Anorning mevasi, barglari va hatto po'stlog'i ham dori hisoblanadi.

Malina, qizil va qora qorag'atlarni xalqimiz murabbo qilib dori sifatida ishlatadi.

1. Rasmlardagi dorivor o'simliklarning nomlarini ayting.
2. Asalning dorivorlik xususiyatlarining sababini 2-rasmga qarab aytib bering.

Meva va sabzavotlar vitamininga boy bo'ladi. Shuning uchun ham ularni ko'p iste'mol qilish sog'lig'ingiz uchun foydalidir.

Rasmlardagi o'simliklarning nomini bilib oling. Ularning dorivorlik xususiyatlari to'g'risida ma'lumot to'plang.

YOZ

Yozda havo juda isib ketadi. Kunlar uzun, tunlar esa juda qisqa bo'ladi. O'quvchilar yozgi oromgohlarda dam oladilar.

Rasmdagi bolalar nima bilan mashg'ul?

Rasm asosida bolalarning yozgi o'yinlari haqida so'zlab bering.

«Yoz noz-ne'matlari» iborasining ma'nosini yuqoridagi rasmlardan foydalanib tushuntiring.

Bolalarning yozdagi faoliyati haqida hikoya tayyorlang. Bunda rasmlardan foydalaning.

KISHILARNING YOZDAGI MEHNATI

Bahorda ekilgan sholi, bug'doy kabi don ekinlari ayni yozda pishib yetiladi. Ularni o'rib, yig'ib oladilar.

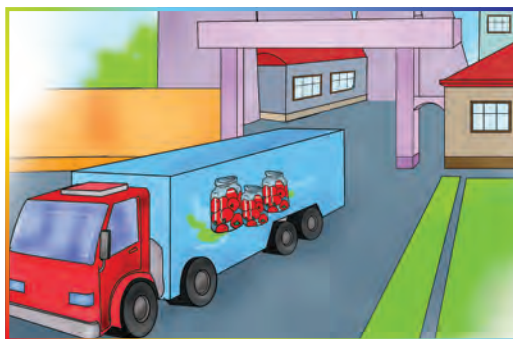
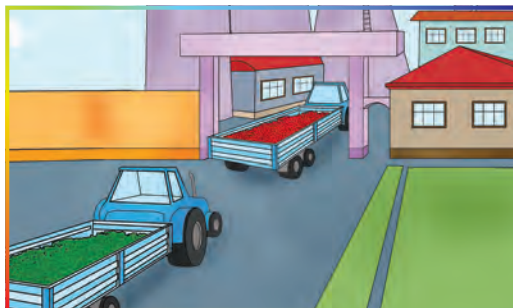

Bog'larda ayrim mevalar g'arq pishadi. Dalalarda sabzavotlar va poliz ekinlari yetiladi. Dehqonlarimiz bu noz-ne'matlarni siz va bizga yetkazish uchun tinimsiz mehnat qiladilar.

Siz ham ta'tilda kattalarga yordam berasizmi?

Yoz paytida serob bo'lgan xilma-xil sabzavotlar va mevalarni kishilar qayta ishlaydilar. Qish paytida esa bu konservalangan mahsulotlarni maza qilib iste'mol qiladilar.

Rasmlar asosida kishilarning yozdagi mehnati haqida hikoya tayyorlang.

**Nopiyaxon Olimbekovna Mamadinova
Muazzamxon Axmariddinovna Ahmedova**

ATROFIMIZDAGI OLAM

Umumiy o'рта ta'lim maktablarining
1-sinfi uchun darslik

*Original-maket «Huquq va Jamiyat»
dizayn studiyasida tayyorlangan*

Toshkent — «O'ZBEKISTON» NMIU — 2016

Muharrir — T. Mirzayev

Texnik muharrir — B. Karimov

Musahhih — D. Husanova

Rassom — N. Jo'raboyev

Badiiy muharrir — H. Qutluqov

Sahifalovchi — «H&J» ijodiy guruhi

Original-maketdan bosishga ruxsat etildi 25.07.2016. Bichimi 70x90¹/₁₆.
«Arial» garniturasini. Ofset bosma usulida bosildi. Shartli bosma tabog'i 4,66.
Nashr bosma tabog'i 4,76. Nusxasi 555 224. Buyurtma № 16-376.

«O'zbekiston» NMIU bosmaxonasida chop etildi.
Toshkent sh., Navoiy ko'chasi, 30.

Mamadinova, N.
M23 **Atrofimizdagi olam: Umumiy o'рта ta'lim maktablarining 1-sinfi
uchun darslik / N. O. Mamadinova, M. A. Ahmedova. — T.:
«Huquq va Jamiyat», «O'zbekiston» NMIU, 2016. — 64 b.**

N. Mamadinova.

UO'K 502.3(075.2)
BBK 20.1ya71

ISBN 978-9943-28-792-1